

Л.М. Макєєва, канд. наук держ. упр., доцент
Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва

НАПРЯМКИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Євроінтеграційні процеси стають невід'ємною ознакою та напрямком розвитку аграрного сектора економіки України. У зв'язку з цим, необхідною є впровадження державної політики, яка б враховувала соціально-економічну, екологічну, демографічну та інші складові, та базувалася б на ознайомленні, вивченні та застосуванні на практиці досвіду ведення сільського господарства у зарубіжних країнах, який викликає закономірно підвищений інтерес. Першочергового значення при цьому набуває взаємообумовлена діяльність держави та господарюючих суб'єктів, спрямована на забезпечення продовольчої безпеки, зокрема, на регіональному рівні, та комплексний підхід при плануванні розвитку територій.

Тому сьогодні виникає необхідність дослідити основні етапи євроінтеграційних процесів України та оцінити їх вплив на розвиток сільського господарства. Це дасть змогу виявити загрози, пов'язані з реалізацією євроінтеграційних намірів, змінах зовнішньої політики, митного законодавства тощо.

Законодавство багатьох країн Євросоюзу в якості експерименту ввело оренду або купівлю прав на розвиток території у власників сільськогосподарських земель з метою збереження використання цих земель в сільському господарстві, а також для природоохоронних та оздоровчих цілей.

Співпраця між Україною та ЄС у рамках Угоди відіграє визначальну роль для успіху земельної реформи, зокрема у сфері екологічного врядування, яка вимагає докорінних змін у підходах до планування політики, розробки та прийняття законодавства, трансформації природоохоронних інститутів та способу управління, адекватних ресурсів та підтвердження політичних зобов'язань, щоб зробити питання охорони довкілля та зміни клімату пріоритетними у порядку денному країни.

Підписавши та ратифікувавши Угоду про асоціацію між Україною та ЄС, Україна взяла на себе низку нових зобов'язань у сфері довкілля, зокрема щодо наближення українського екологічного законодавства до норм та стандартів ЄС.

Для успішного розв'язання завдань євроінтеграції аграрний сектор економіки України має достатньо передумов: багатий природно-ресурсний та експортний потенціал, вагомий людський капітал, поступово зростаючу інвестиційну привабливість, збережений уклад сільського життя та багатовікові традиції ведення сільського господарства.

Крім того на даний час постала необхідність у поліпшенні якості інформаційного забезпечення в сільському господарстві, яка зумовлена тим, що, угода з ЄС передбачає серйозні коригування нормативних практик в Україні, зокрема у сферах конкуренції, державної допомоги, державних закупівель, вживання санітарних і фітосанітарних заходів, технічного регулювання, захисту прав інтелектуальної власності, забезпечення сталого розвитку та ін.

Активізацію процесу оновлення та вдосконалення законодавства в сфері державної підтримки сільського господарства необхідно проводити з урахуванням глави 17 розділу 5 згаданої Угоди, яка присвячена сільському господарству та розвитку сільських територій [1].

Аналіз ключових положень Угоди показує, що основними загрозами для сільськогосподарських виробників у перспективі можуть бути: посилення конкуренції на внутрішньому ринку, особливо в короткостроковій перспективі, обмеження доступу українських товаровиробників на європейські ринки через недотримання стандартів якості. Оскільки обсяг бюджетної підтримки сільського господарства в ЄС становить 45% сектора валової вартості продукції, а в Україні – всього 6%, то прогнози щодо забезпечення конкурентоспроможності вітчизняної продукції, на думку багатьох науковців, є досить невтішними [2].

На всіх етапах розвитку суспільства земельні відносини розвиваються під безпосереднім впливом економічного закону відповідності характеру виробничих відносин рівню розвитку продуктивних сил. Під впливом об'єктивних економічних законів послідовний розвиток суспільства призводить до зміни і перебудови земельних відносин. Будь-яка держава, впливаючи на земельний устрій, проводить земельну політику, яка визначається її діяльністю в регулюванні відносин між соціальними групами, окремими землевласниками та землекористувачами з приводу землеволодіння і користування землею.

На сьогоднішній день можливими випробування, яких зазнає Україна після вступу до ЄС можуть бути: обмеження доступу українських товарів на європейські ринки під приводом їх невідповідності європейським стандартам і сертифікатам або запровадження з боку ЄС для України дискримінаційної системи тарифних квот на дуже низькому рівні (для більшості видів продукції ці квоти становлять менше 6% від обсягу ринку ЄС із цих видів продукції (зерно, м'ясо тощо) [3].

Управління земельними ресурсами – це процес постійного вдосконалення земельних відносин, землекористування і землеволодіння, землевпорядкування території і землеустрою господарств, оптимізації розподілу земель між галузями господарського комплексу і раціоналізації їх використання у кожній із них, розробка і підвищення продуктивності й економічної ефективності використання сільськогосподарських угідь на основі принципів сталого розвитку. Виходячи з цього, визначення та оцінювання ефективності управління земельними ресурсами мають розглядатися крізь призму його

компонентів, таких як: система землекористування, система землеустрою, система охорони земель.

Упровадження екологічних вимог у земельні відносини дає змогу забезпечити застосування природоохоронних технологій виробництва, здійснення комплексних заходів для охорони земель від негативних природних і антропогенних процесів, таких як ерозія, засолення, заболочування, розміщення, будівництво, експлуатація об'єктів, які негативно впливають на стан земель, та приводять до їх забруднення хімічними та радіоактивними елементами.

Ефективність дій зазначених систем характеризують три взаємопов'язані компоненти раціонального використання земель: право власності на землю, її вартість землі та режим використання. Кожен із цих компонентів потребує раціонального управління, оскільки забезпечує виконання певних суспільних функцій: право власності гарантує надійний захист прав володіння; вартість забезпечує ефективність при стягуванні податку; режим використання земель спонукає до ефективного і раціонального їх використання.

Зміст діяльності виконавчо-розпорядчих органів у сфері управління земельними ресурсами полягає в прогнозуванні і плануванні їх використання, становленні норм і порядку землекористування, розподілі та перерозподілі земель, оперативно-розпорядчій і контрольно-наглядовій діяльності за їх використанням та охороною.

Отже, виконуючи ті чи інші функції, апарат управління здійснює діяльність, пов'язану з отриманням чітко визначеного кінцевого результату, що прямо відображає досягнення цілей та завдань органу управління.

На нашу думку, головною метою земельної політики має бути стабільність та ефективність функціонування системи сільськогосподарського землекористування, зорієнтованої на вирішення питань продовольчої безпеки країни та досягнення добробуту сільських громад і територій. З цією метою, зважаючи на досвід розвинених країн, необхідно на державному рівні визначити науково обґрунтовані моделі, систему норм і стандартів користування сільськогосподарськими землями, лісовими та водними ресурсами, надрами, забудованими землями, рекреаційними зонами тощо, забезпечити неухильне дотримання цих норм і стандартів; організувати на всій території України комплексний землеустрій, акцентуючи увагу, насамперед, на сільських територіях. Крім цього, одним з головних завдань державної земельної політики на стратегічну перспективу має стати формування сталого агроекологічного іміджу України як країни, яка виробляє якісну сільськогосподарську продукцію.

Список використаних джерел: 1. Угода про асоціацію між Україною та ЄС і його державами-членами (текст) / Комітет з питань європейської інтеграції Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://comeuroint.rada.gov.ua/mevroint/control/uk/publish/article?art_id=56220&cat_id=45826. 2. Гайдуцький П. Україна: проблема інтеграції [Електронний ресурс] / П. Гайдуцький // Національна безпека і оборона – Режим

доступу: http://www.razumkov.org.ua/ukr/files/category_journal/NSD_141-42_ukr.pdf З.Гайдуцький П. Україна – ЄС: проблеми інтеграції [Електронний ресурс] / П. Гайдуцький // Джерело тижня – 7 червня 2013 року. – Режим доступу: <http://agroconf.org/content/gayduckiyukraina-es-problemy-integracii>

УДК 631.15

М.М. Миргород, доцент

Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва

РОЛЬ І МІСЦЕ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В ЗАБЕЗПЕЧЕННОСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ТА ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ

Унаслідок впровадження в сільському господарстві України інтенсивних методів аграрного виробництва, орієнтованих суто на економічний розвиток, відбулося порушення екологічної рівноваги між господарською діяльністю й агроекосистемами, особливо землекористуванням. Наслідком цього є прояв деградаційних процесів у агроекосистемах, які безпосередньо впливають не тільки на навколишнє природне середовище, а й на здоров'я людини і її життєдіяльність загалом. Насамперед така ситуація пояснюється відсутністю ефективно діючих інструментів у сфері екологічного управління, забезпечення екологічної безпеки та збалансованого розвитку агроекосистем, орієнтованих на узгоджене розв'язання економічних і екологічних проблем у сільському господарстві.

Сформований нині у багатьох галузях національного господарства техногенний тип економічного зростання, пов'язаний з виснаженням і деградацією природних ресурсів (особливо ґрунтів) та зростанням обсягів забруднення навколишнього природного середовища, зумовлює ознаки нестійкого екологічного розвитку. Аграрний сектор економіки також не став винятком у цьому аспекті. Століттями аграрне виробництво вважалось найбільш зв'язаним та «дружнім» з навколишнім природним середовищем видом господарської діяльності. Проте науково-технічний прогрес та інноваційний прорив у економіці багатьох країн світу, що відбувались в ХХ ст., об'єктивно обумовили використання інтенсивних методів сільськогосподарської діяльності з перевищеними нормами застосування засобів хімізації і вжиття меліораційних заходів. Тобто пріоритетними були економічні інтереси, а екологічні проблеми мали другорядне значення. Це спричинило порушення екологічної рівноваги між сільськогосподарською діяльністю й агроекосистемами.

Загострення екологічної ситуації в аграрному секторі та інших галузях економіки України, зростання антропогенних навантажень на навколишнє природне середовище, нераціональне природокористування потребують